

Jak přežít mateřskou

Petr Šmolka

psychologie pro každého

**ŠESTINEDĚLÍ A SEX PO PORODU
MUŽ NA RODIČOVSKÉ
FINANCE A PROVOZ DOMÁCNOSTI
NÁVRAT DO PRÁCE**

Jak přežít mateřskou

Petr Šmolka

GRADA Publishing

Upozornění pro čtenáře a uživatele této knihy

*Všechna práva vyhrazena. Žádná část této tištěné či elektronické knihy nesmí být reprodukována a šířena v papírové, elektronické či jiné podobě bez předchozího písemného souhlasu nakladatele. Neoprávněné užití této knihy bude **tretně stíháno**.*

PhDr. Petr Šmolka

JAK PŘEŽÍT MATEŘSKOU

Vydala Grada Publishing, a.s.
U Průhonu 22, 170 00 Praha 7
tel.: +420 234 264 401, fax: +420 234 264 400
www.grada.cz
jako svou 4528. publikaci

Odpovědný redaktor Zdeněk Kubín
Sazba a zlom Radek Vokál
Návrh a zpracování obálky Daniela Eftimiadisová
Počet stran 112
Vydání 1., 2011

Vytiskly Tiskárny Havlíčkův Brod, a.s.

© Grada Publishing, a.s., 2011
Cover Photo © fotobanka Allphoto

ISBN 978-80-247-3083-7 (tištěná verze)
ISBN 978-80-247-7065-9 (elektronická verze ve formátu PDF)

OBSAH

- 7 **JAK PŘEŽÍT MATEŘSKOU**
-
- 11 **PRVNÍ (K)ROKY ANEB VŠE ZAČALO
OD ADAMA!**
-
- 13 **SVATBA ANEB DO CHOMOUTU,
NEBO NA PSÍ KNÍŽKU?**
-
- 16 **PŘEDMANŽELSKÉ SMLOUVY
ANEBO CO JE PSÁNO, TO JE DÁNO!**
-
- 19 **BUDOVÁNÍ HNÍZDA ANEB DOMA,
NEBO NA NÁVŠTĚVĚ?**
-
- 22 **PLÁNOVANÉ RODIČOVSTVÍ
ANEBO DEJ SEM DÍTĚ!**
-
- 26 **STAV ZVANÝ JINÝ ANEB JSME V TOM!**
-
- 30 **OTEC U PORODU ANEB NA SÁL,
NEBO NASÁVAT?**
-
- 33 **NEDĚLIČKY ŠESTI ANEB KDO NEZAŽIL,
NEUVĚŘÍ!**
-
- 38 **SEX PO PORODU ANEB
(NE)ZDVOŘILOSTNÍ NÁVŠTĚVNÍCI**

-
- 46 **NATĚŠENÍ PRARODIČE ANEB NEGATIVNÍ VNĚJŠÍ VLIVY?**
-
- 53 **MUŽ NA RODIČOVSKÉ ANEB TÁTOMÁMY**
-
- 59 **FINANCE ANEB TY PRACHY TŘESOU SE STRACHY**
-
- 64 **KOMUNIKACE ANEB DNES JE TAM ALE OPRAVDU HEZKY!**
-
- 72 **VOLNÝ ČAS ANEB KLEC, ÚDAJNĚ PRÝ ZLATÁ!**
-
- 79 **NÁVRAT DO PRÁCE ANEB DOMA BUDEŠ!**
-
- 86 **PROVOZ DOMÁCNOSTI ANEB BINEC V BYTĚ, ZDRAVÉ DÍTĚ**
-
- 92 **RECIDIVA ANEB NEVSTOUPÍŠ DVAKRÁT DO TĚŽE ŘEKY?**
-
- 96 **BONUS ANEB LEPŠÍ ŘÍZEK Z KÝTY NEŽ MANŽELSKÉ MÝTY**
- 96 V dobrém manželství nemá tajemství místo!
- 97 Máte-li na partnera zlost, vyhněte se sexu!
- 99 Dobří partneři mají dělat vše společně!
- 100 Manželé se mají o všechna práva a povinnosti dělit rovným dílem!
- 102 Dobří partneři by se měli navzájem činit šťastnými!
- 103 Soutěžení mezi partnery dodává manželství jiskru!
- 104 Partneři, kteří se doopravdy milují, automaticky poznají, co ten druhý cítí, co si myslí, co by si přál!
-

JAK PŘEŽÍT MATEŘSKOU

Blahopřejí! Týden co týden se na pultech našich knihkupectví objevuje přinejmenším několik desítek nových publikací; přesto se vám mezi vším tím pokleslým literárním škvárem podařilo nalézt opravdovou perlu. Perlu, která vás provede zádrnými úskalími několika náročných životních etap stejně spolehlivě, jako Odysseus vedl své lodě mezi Scyllou a Charybdis. Kdybyste však přesto kdesi na té strastiplné pouti občas ztroskotali, budiž vám útěchou, že i Odysseova vojska utrpěla v oné úžině poměrně značné ztráty.

Možná bychom se však měli z rozbouřeného moře vrátit raději na pevnou zem. Pokud se všechny zběsilé turbulence partnerských a rodinných vztahů za ni ovšem dají ještě považovat. Ne nadarmo se říká: „Chytrému napověz...“ Bystřejší čtenář snad už z názvu naší knížky vytušil, o čem by asi tak mohla pojednávat. Ano, o údobí, jemuž jsme si z jakési prapodivné rozpustilosti navykli říkat „mateřská (event. rodičovská) dovolená“. Naše mateřština tu opět dokazuje svou roztomilou pružnost. Určitě bychom při troše snahy našli řadu dalších příkladů. Třeba i tak často užívaný pojem „umělé přerušení těhotenství“ zavání jakýmsi kouzlem nechťeného. Doslovně vzato bychom jej měli vykládat jako těhotenství na chvíličku pozastavené; na našem rozhodnutí pak záleží, zda, kdy a za jakých podmínek bude pokračovat. Tiše doufám, že dnes snad i krapítek slaboduché a lehce gravidní děvče chápe, jak těžko by jednou již „přerušené“ těhotenství dotahovalo posléze do vítězného konce. Pokud by tedy za vítězný konec považovalo narození kdysi „přerušeno“ potomka. I ta „dovolená“, zvláště pak ve spojení s přívlastky jako „mateřská“, případně „rodičovská“, se našim milým lingvistům opravdu povedla! Nebylo by na škodu, kdyby si někteří z nich onu dovolenkou „Havaj“ vyzkoušeli na vlastní kůži. Třeba bychom si záhy navykali na výrazy jako „mateřské galeje“ či „zasloužený trest za reprodukční rozpustilost“. Přesto se mi ale nechce věřit, že by se jim bezděky vloudila tak frapantní chyba. Co když jde naopak o projev zlotřilé rafinovanosti machistických záškodníků, pro něž je toto období fází, kdy se domnívají, že je jim vše „dovoleno“?! Zvláště, když se mnozí tak i chovají. Bylo by jistě hezké, pokud by se právě oni při čtení těchto řádků

chytili za cokoli, třeba i za nos, a své chování pozměnili. Nic takového však naneštěstí nehrozí. Už proto, že právě oni by totiž takovou knížku nikdy neotevřeli. A to ani v případě, že by byli zasaženi alespoň elementární gramotností. Což je ovšem předpoklad, o němž se dá u mnohých machistů celkem úspěšně pochybovat.

Ani „galeje“, ani „trest“ nezní ale zrovna libozvučně. Raději se tedy nebudeme pouštět do zběsilého hledání nějakých novotvarů či krkolomných složenin. Pracovně budeme nadále používat pojmy jako „mateřská“, případně „rodičovská“, raději však bez té nešťastné „dovolené“. Pokud se ptáte, proč jsme se rozhodli věnovat pozornost zrovna této etapě partnerství či manželství, pak proto, že alespoň jednou v životě ji absolvuje převážná většina partnerských dvojic. A také proto, že patří mezi ty nejnáročnější vůbec. Skeptik, možná spíše realista, by asi oponoval, že rizika a úskalí na nás číhají v podstatě neustále – od seznámení až do konce každého vztahu. Přesto snad lze přijmout pracovní hypotézu, že některé etapy mají své specifické, zároveň ale i zákonité pasti a pastičky. Zpravidla jde o údobí něčím zlomová, jejichž zvládnutí či nezvládnutí poznamená náš vztah často víc, než by nám bylo milo. Na následujících stránkách se pokusíme popsat nároky několika prvních let společného soužití. Nejen to! Rádi bychom nabídli i pár (doufejme) užitečných návodů, jak se vyhnout těm nejprůtroublejším pitomostem. Pokusme se hned úvodem o výčet alespoň těch nejčastějších úskalí.

Mnohé se může zadrhnout již na zdánlivě triviálním problému – máme či nemáme své rozhodnutí sdílet společnou budoucnost deklarovat nějakým závazným právním aktem? Sňatkem, případně i předmanželskou majetkovou smlouvou.

Těžko bychom se mohli vyhnout otázce budoucího rodičovství. Zda, kdy a kolik? Pokud se nám nepodaří nalézt poměrně záhy společnou odpověď, pak hrozí, že se vynoří ještě jeden otazník – s kým.

Zhruba v té samé době začínáme zpravidla budovat či osidlovat společná hnízda. Jste-li postiženi idylickou představou dvojice tokajících opeřenců, snášejších v zobáčcích stébla a větvičky na společnou stavbu, potom vám může být ze všeho dost ouvej. Srážky s realitou bývají totiž někdy stejně bolestivé jako srážky s blbcem.

Lékaři a jiní šamani nám už dávno prozradili, že těhotenství není nemoc; pojem „jiný stav“ však pro toto údobí docela sedí. Při bližším ohledání se

však někdy zdá, jak kdyby se úskalími jiného stavu pracně prodírali spíše muži než jejich gravidní životní souputnice.

Nová doba si však žádá (bohužel) i nové činy. Ještě před pár lety by nás hnali porodníci ze sálu potěhem, dnes je však „in“, aby tatík sám chvějící se rukou přestřihával pupeční šňůru.

Náročná je i další metamorfóza. Během několika minut, jindy sice až po zdánlivě nekonečné řadě hodin, se žena z „těhulky“ promění v „rodičku“ a bezprostředně poté i v „šestinedělku“. Což opravdu není bytost, která by snad pod vlivem porodního traumatu přestala zvládat tak primitivní matematické úkony, jako je dělení šesti, ale osůbka, která má právo na své nálady a rozlady. V čemž jí bohužel nejeden novopečený a zároveň „vypečený“ otec zdatně sekunduje.

Pod souslovím „zdvořilostní návštěva“ si v daném kontextu budete možná představovat první invazi na zrozence natěšeného příbuzenstva. Protenokrát si ale pojmem zdvořilostní návštěva rezervujeme pro někdy dost náročné pokusy o znovuobnovení sexu na konci šestinedělí. Ale nebojte! O vděčné pikantérie vztahů se širšími rodinami také nepřijdete.

Mateřská poskytuje přímo živnou půdu pro potýkání se i se zcela prozaickými stránkami života. Peníze byly prý kdysi zavedeny jako praktická univerzální směnná hodnota; s dnešními zkušenostmi bych si o jejich prapůvodním smyslu dovolil poněkud pochybovat. Mnohem pravděpodobněji byly vynalezeny jako velice vděčné téma pro nikam nevedoucí partnerské spory. Na čemž nic nemění ani fakt, že často jde jen o náhradní bojiště. Zvláště během mateřské a rodičovské se na něm však odehrávají často opravdu lité seče.

Někdo by možná dodal: „Jen houšť a větší kapky.“ O čem bychom si jinak asi tak povídali?! Přirozených témat se totiž náhle nedostává a s umělými se pojí jedna záludná zlotřilost. Jsou-li nekonfliktní, neudrží konverzaci; ta ostatní pro změnu zas celkem spolehlivě vyvolají hádku.

Během mateřské máme také spoustu příležitostí, jak si ověřit platnost tvrzení, že nejhorší je osamělost ve dvou. Občas navíc opepřená marnou snahou nalézt společnou, nebo když nic jiného, tak alespoň pro oba přijatelnou definici manželských (partnerských) povinností. Od běžného provozu třeba až po tu „nešťastnou postel“. O trávení volného času ani nemluvě. Nebo raději mluvě!

Celé období pak končí návratem ženy do zaměstnání, případně alespoň nástupem dětí do školy. Narozdíl od těhotenství však mnohdy nejde o ukončení, ale pouze o dočasné přerušení, po němž přichází další a další ze série mateřských a rodičovských radovánek, s dalším ze série potomků. Bláhově se domníváme, že jsme zkušenější, a tak alespoň tušíme, co nás čeká. I z tohoto bludu nás však každodenní realita záhy vyvede. Pokud byste si totiž naivně mysleli, že dvakrát do jedné řeky vstoupit lze, pak se záhy přesvědčíte, že ta řeka je při druhém, třetím či čtvrtém dítěti vždy úplně jiná. Prý se to láme až někde mezi sedmým a osmým porodem; tam už zpravidla žádný výrazný rozdíl nepostřehneme. Možná proto, že při takové reprodukční pili již nevnímáme skoro nic.

Na úplný závěr se pokusíme podpořit iluzi, že to nejhorší už máte za sebou. A jak vás po mateřské a rodičovské čekají už jen mnohem snazší partnerské výzvy a vztahové „brnkačky“. Proto raději decentně pomlčíme o pubescentech k zulíbání, jakož i o údajných krizích středního věku. Mimo sféru našeho zájmu zůstanou protentokrát také klimakteričtí diblíci a diblice a v prázdných hnízdech navzájem se rdousící stařečci a stařenky.

S ohledem na neutěšený populační vývoj bychom raději neměli pokračovat v líčení katastrofických vizí. Sugestibilní čtenář by totiž mohl dospět ku zdánlivě logickému závěru, že jedinou smysluplnou a bezpečnou životní kariérou je kariéra bezdětného singla. Mateřskou přitom přese všechna úskalí přežít lze! Nejen to, lze ji dokonce prožít tak, abychom na ni mohli vzpomínat jako na jednu ze sice náročných, ale zároveň pro vztah významných a přínosných etap. Pro mnohá ze zmiňovaných úskalí navíc platí okřídlené úsloví, že „co tě nezabije, to tě posílí“ a „štěstí přeje připraveným“. Podobně jako nakonec přálo Adamovi a Evě, statečné dvojici, která se uvolila být naším průvodcem složitými peripetemi prvních let společného života. Také oni už dnes dobře vědí, jak se jim propříště vyhnout. Něco však již nazpět vzít nelze, byť by se sebevíc snažili. Nikdo totiž nemůže absolvovat část života nejprve jakoby „nanečisto“, pak se o pár kroků či roků vrátit a už poučenější ji prožít podle jiného scénáře. Oba si museli tou trnitou cestou projít; na některých osudových křižovatkách se však pokusili zanechat pomyslné rozcestníky. Pro ty, co půjdou v jejich stopách; nevím, zda by na nich nemělo být napsáno „do nebička“ či „do peklíčka“. Případně něco méně poetického. Povšimnout bychom si jich však už ve vlastním zájmu měli. Zvláště, stojíme-li teprve na počátku jejich někdejší pouti.

PRVNÍ (K)ROKY ANEB VŠE ZAČALO OD ADAMA!

My tři jsme se poprvé potkali někdy zhruba před sedmi lety. Sympatická mladá dvojice stála tenkrát na samém počátku jejich společného života. Říkejme jim třeba Adam a Eva. Do poradny je přivedl jeden zdánlivě banální problém. Po více než dvouleté známosti by se již, alespoň dle jejich blízkých, jaksi slušelo uvažovat o sňatku. Zvláště Evina matka byla ve svém tlaku dost agilní; ale i ostatní příbuzní a známí si čas od času rádi přisadili. Iniciátorkou kontaktu s poradnou byla sice Eva, ani Adam se však nijak zvlášť úporně nebránil. Už při prvním setkání byla na nich patrná oboustranná snaha o vzájemné porozumění. Zároveň však ale i jakýsi zvláštní ostych, bránící jim v otevřenější komunikaci. Především ve sdělování pocitů a případných úzkostí. Navíc jim chyběla použitelná zkušenost z původních rodin. Evu měla její matka za svobodna, navíc se ani nikdy později neprovdala. Na muže měla svůj názor, povýtce dost kritický. Adam se na rozdíl od Evy narodil do úplné rodiny, jeho rodiče se však poměrně záhy rozvedli a předávali si jej pak trochu jako štafetový kolík. Nelze se tedy příliš divit, že oba sice velice dobře věděli, jak by žít nechtěli, zároveň jim však chyběl alespoň nějaký model, jak by žít chtěli a měli.

Adamovi bylo tehdy již bezmála třicet, přesto byla Eva jeho první opravdu vážnou známostí. Pár vztahů před ní pochopitelně měl, nejdelší trval téměř tři roky, dokonce už údajně byli rámcově domluveni na termínu svatby, pak z ní ale sešlo. Aby také ne, když si našla toho pana inženýra, zatímco Adam měl „jen“ elektrotechnickou průmyslovku. Rodiče jej odmítali živit na dalších studiích, a i on se docela rád postavil na vlastní nohy. Tenkrát, v době dramatického rozvoje výpočetní techniky, neměl nikdy o práci nouzi; od pětadvaceti let měl už dokonce vlastní byt. Maličké 2+1, ale jeho. Také Evě táhlo již pomalu na třicítku. Byla (a kupodivu dodnes je) o dva roky mladší než Adam. Na rozdíl od něj jí už ale zlovolné biologické hodiny uštedřily občas nějaký ten štulec. Zatím ještě poměrně přátelský. Oproti Adamovi si Eva vysokou školu dovolit mohla. Respektive spíše musela. Matka by jí nikdy neodpustila, kdyby to (v jejích očích) nikam nedotáhla.

Tak to „dotáhla“ přes studium farmacie a několik zahraničních stáží až na pozici obchodní zástupkyně renomované farmaceutické firmy. Se všemi výhodami i nevýhodami, které z takové funkce plynou. Pokud pomíneme pár krátkých studentských lásek, žila Eva už pár let jako klasický singl. Sice ve vlastní garsonce v centru Prahy, dobře situovaná, šťastná však nikoli.

Ptáte-li se, jak se jejich životní cesty mohly protknout, tak vlastně celkem snadno. Eva měla spoustu znalostí o lécích, jejich složení a účincích, s výpočetní technikou se ale zrovna moc nekamarádila. Asi měsíc před jejich prvním setkáním nastoupil Adam do IT firmy, která mimo jiné zajišťovala i pro Evina zaměstnavatele veškerý počítačový servis. Původně tedy servis související především se soft- a hardwarem; Adam Evě a Eva Adamovi však nedlouho poté i servis podstatně důvěrnější. Po celé dva roky známosti si drželi své dva byty. Přesto už dávno nešlo o známost jen ambulanti. Naštěstí je nemohl nákup druhého zubního kartáčku a hřebenu finančně zruinovat, a tak dle chuti a potřeby přebývali střídavě u jednoho či u druhého. V Evině strategicky položené garsonce většinou ve všedních dnech, u Adama na sídlišti naopak spíše o víkendech. Nejenže tam byl lepší vzduch a víc místa, ale tamní lokalita byla zároveň výhodnější i jako základna pro oblíbené cyklovýlety.

Do poradny přišli se zdánlivě banální zakázkou. Už dávno vědí, že spolu být chtějí, nemají vlastně žádný zásadní problém, jen by nechtěli udělat nějakou osudovou chybu. Zatím ale váhají, zda se vzít či nevtít. Když jsme si spolu povídali ve třech, působili opravdu dost pohodově. Nikoli ze slov, ale z jejich chování jsem však měl neurčitý dojem, jako by tam na nějaké jiné rovině probíhal ještě jeden paralelní příběh. V mnohém možná odlišný. Při individuálních setkáních mluvili víc o pocitech. Už proto, že si je prý až dosud navzájem nikdy nevyjevili. Někdy z pouhého ostychu, jindy z obav, že by jeden druhého mohli ranit. Oba však byli ochotni přistoupit na společnou dohodu. Budou si své pocity formou deníčků zapisovat a před každou z několika příštích návštěv mi je e-mailem pošlou. S přestávkami jsme se pak scházeli dalších skoro sedm let. Se svolením obou si dovolím na úvod každé kapitoly z jejich deníčků citovat.

SVATBA ANEB DO CHOMOUTU, NEBO NA PSÍ KNÍŽKU?

Adam, 21. ledna 2002

Před třemi týdny, zvláštní shodou náhod zrovna na Silvestra, přišla zas Eva nenápadně s nějakými novoročními předsevzetími. Co prý nás asi tak v tom příštím roce čeká...? Moc dobře vím, co tím myslí! Párkrát už něco naznačila. Jak by byla ráda, kdyby se náš vztah někam posunul. Nikdy sice neřekla úplně otevřeně kam a proč, ale vdávat by se už nepochybně chtěla. Jen jednou jsme spolu tohle téma řešili. Řešili je možná silný výraz; trochu si do nás zaryli přátelé. Eva pronesla, že ona by už pod čepec docela ráda. Já jen odušil, že mě do chomoutu žádná nedostane, a rázem bylo po debatě. I mně je přitom jasné, jak se chuděra bojí, aby nedopadla jako její matka, zasloužilá to samoživitelka. Já bych ji ale přece nikdy neopustil. Jen si nemyslím, že bychom zrovna my dva potřebovali na náš vztah nějaký papír. Naši ho měli a jak dopadli!

Eva, 23. ledna 2002

Snad nemůže být tak zabeđený. Přece musí vědět, jak moc bych si přála, aby mě konečně požádal o ruku. Vlastně by nemusel ani moc žádat. Kdybych se nebála odmítnutí, požádám klidně já jeho, na tom nesejde. Naposledy jsem mu něco naznačila před pár dny – při silvestrovském přípitku. Vypadal, jak kdyby nic nepochopil nebo spíš nechtěl pochopit. Přece ho nebudu prosit! Za rozvod jeho rodičů doopravdy nemůžu! A my dva nejsme jako oni! Skutečně mi nejde jen o řeči okolí, na ty bych se nakonec mohla vykašlat. I pro mě je ale manželství něco víc než jen nějaká psí knížka. Nejvíc mě však dokáže nadzvednout, když se Adam promění v krácející statistickou ročenku a začne trousit spoustu nevyžádaných informací. Průměrný věk dožití v Nové Kaledonii, dokonce i srovnání hrubého domácího produktu u nás a v Somálsku bych asi bez ujímání unesla. Proč mě však ale s takovou oblibou krmí údaji o tom, jak moderní je prý dnes soužití bez sňatku. Že tak už i v Česku žije víc než třetina mladých dvojic. Konečně prý pochopily, že na lásku opravdu žádný papír nepotřebují.

Nejhorší je, že oba mají svým nešťastným způsobem pravdu. Žádný „papír“ není s to garantovat pevnost vztahu a nehynoucí lásku; více než každá třetí dvojice se dnes i u nás už bez něj obejde, a přesto má jejich soužití prakticky všechny atributy běžné rodiny. Zároveň ale nelze popřít, že pro někoho je podobný typ soužití jen nouzovou variantou ve chvíli, kdy partner institut manželství jednoznačně odmítá. Předchozí generace na tom vlastně byly mnohem lépe. Vedle neformálních tlaků a vlastního přání působila zde i řada tlaků formálních, v jejichž důsledku bylo nesezdané soužití v mnoha ohledech značně nevýhodné. Od menších šancí na získání bytu či novomanželské půjčky až po výrazné rozdíly v daňové zátěži. Stát zde svými prostředky zasahoval i do tak intimních věcí, jakými je rozhodování o formě soužití. To vše pod heslem takzvané „prorodinné politiky“. Paradoxně tím nutil uzavírat manželství i ty, jimž pro daný typ institucionalizace vztahu chyběly zcela elementární předpoklady. Bývalé Československo bylo tak zemí s jednou z výrazně nejvyšších sňatečností na světě vůbec. Pouze 3,7 % žen se ani jednou neprovdalo, jen 5,4 % mužů si ani jednou za život neprožilo slasti a strasti manželského stavu. Mimo danou instituci tak zůstávali opravdu jen velice zvláštní exoti, podivíni, případně ženy a muži objektivně natolik excentričtí, že by se jen stěží našel někdo, kdo by měl tu odvahu (či žaludek) s nimi svůj život spojit. Přitom v řadě evropských zemí, snad s výjimkou silně katolických, byl již tenkrát v módě tzv. skandinávský model méně formalizovaných a přitom celkem stabilních vztahů. Při hledání příkladů dokonce nemusíme chodit tak daleko – i v bývalé NDR (pro nepamětníky – Německé údačně demokratické republice) přicházelo na svět mimo manželství v osmdesátých letech minulého století cca 20 % (ve východním Berlíně téměř 40 %) prvorozenců. Důvod byl poměrně prozaický – svobodné matky měly v NDR ze zákona řadu výhod, a tím pro ně bylo vlastně mnohem praktičtější žít jako neprovdané. Zlom nastával až s narozením druhého dítěte, kdy některé dosavadní výhody padly a tím přibývalo i sňatků.

Počet dětí narozených mimo manželství je přitom jedním z vůbec nejspolehlivějších indikátorů toho, kolik párů volí nesezdané soužití. U nás se tak až do roku 1990 rodilo cca 8 % dětí, nyní je to pár let již okolo 40 %. Z části nepochybně proto, že dnešní legislativa staví oba typy soužití v mnohém naroveň, z části jde zřejmě i o módní vlnu. Přesto však mají nesezdaná soužití některá omezení, která mohou vést k nečekaným komplikacím. Pre-

devším v oblasti majetkových práv, případně při uzavírání některých typů smluvních vztahů. Ne vše lze dost bezpečně a spolehlivě „ošetřit“ závětí či jinými právními akty. Pokud se však i přesto oba partneři zcela svobodně rozhodnou odepřít si svatební obřad a preferují neformalizovanější vztah, bylo by pošetilé a zbytečné jim jejich volbu rozmlouvat.

Problémem se však forma budoucího soužití stává v okamžiku, kdy se jejich představy rozcházejí tak jako Adamova a Evina. Kompromis se vždy hledá dosti svízelně. Hlasování je jaksi na draka, opakovaná remíza je celkem snadno předvídatelná. Ponechat rozhodnutí v tak zásadní věci náhodě a řídit se například hodem mincí, je pro mnohé dvojice také těžko stravitelné. Zpravidla nepomůže ani věcná argumentace. Už proto, že daný postoj není dán dostatkem či nedostatkem informací. Ve skutečnosti odráží spíše naše emoční nastavení. Někdy navíc zrcadlí i naši předchozí osobní zkušenost; jindy jde spíše o normy přátel a vztažných skupin, někdy o pocit, který si sami nedovedeme vysvětlit, natož pak druhým popsat. S Evou a hlavně s Adamem jsme si na to téma povídali mockrát. Adam se skutečně obával opakování vlastní dětské zkušenosti s rozvodem rodičů. Nakonec však přijal, že manželství pro něj může být jednou z cest, jak by se s oním dětským traumatem mohl již konečně vyrovnat. Takže veselka nakonec byla. Jisté problémy dělala domluva, koho na ni pozvat a na koho raději „zapomenout“, ale ony – v podstatě kosmetické záležitosti – si již Adam s Evou vyřešili sami.

- Žádný „papír“ sice není pojistkou trvalé a nehybnoucí lásky, sám o sobě by ji ale také neměl poničit.
- Pokud se neshodnete, nesnažte se o racionální argumentaci, ale spíše o pochopení emočních kořenů partnerova postoje.
- Sňatkem formalizovaný vztah poskytuje v řadě ohledů vyšší míru právních jistot; jednodušší bývá i volba příjmení společných dětí.

PŘEDMANŽELSKÉ SMLOUVY ANEB CO JE PSÁNO, TO JE DÁNO!

Eva, 3. července 2002

Adam je opravdu nevyčerpatelná studnice nápadů. Zpravidla sice poněkud ztřeštěných, občas se však i mezi nimi najde nějaký ten skvost. Což se však, bohužel, nedá říci o tom, s nímž před pár dny dorazil domů z abiturientského večírku někdejších spolužáků. Naneštěstí mezi nimi totiž byl i Martin, nadějný advokátní koncipient. Ne dost na tom! Martin se prý nedávno vrátil z roční stáže u rozvodového soudu kdesi ve Spojených státech. Adam mu zřejmě velmi barvitě vylíčil naši situaci, i svůj specifický postoj k samotné instituci manželství. Zbytek jejich debaty se mi podařilo zrekonstruovat až po řadě dalších rozhovorů. Bez nich bych asi jen těžko pochopila, co se to zas v jeho hlavince vylíhlo. Pokud prý chci, abychom se vzali, pak budiž, on mi v ničem bránit nebude! Předem bychom však měli sepsat nějakou smlouvu. Prý předmanželskou. Chvilí jsem na něj koukala zřejmě jak tele na nová vrata. Jakou smlouvu? Čeho by se měla týkat? Rozdělení domácích prací nebo snad frekvence sexuálních kontaktů? On už snad doopravdy zešlel! Shovívavě mi vysvětlil, že by šlo pouze o smlouvu, kterou bychom si měli upravit své současné a budoucí majetkové vztahy. Nejsem sice právník, přesto však alespoň nějaké povědomí o zákonech mám. K čemu by nám asi tak byla!? Vše, co do manželství přineseme, je přece i nadále v našem vlastnictví; společné jmění se začne teprve vytvářet. „No právě!“, odtušil Adam. Vlastně bych mu prý měla být za tu nabídku vděčná. Vydělávám víc, takže bych o podobnou smlouvu měla mít zájem spíš já. A jak říkal Martin, podobné smlouvy jsou všude ve světě běžné. Třeba v té Americe se bez ní už skoro nikdo nežení a nevává. Nežijeme sice ani v Americe, ani „všude ve světě“, pokud má ale mít jeho dušička pokoj, tak ať si pro mne za mne tu smlouvu klidně uzavře. Stejně nejde o nic jiného než jen o další projev jeho snahy vše odložit, nejlépe na neurčito. Dušoval se, že tentokrát ne. To prý jen pro případ budoucího rozvodu. Nemám pocit, že

by zrovna tímhle tvrzením něco nějak výrazně vylepšil. Jednou měl můj souhlas a víc jsem se s ním odmítala na dané téma bavit.

Adam, 5. července 2002

Toho brouka mi skutečně nasadil do hlavy Martin. Bez něj bych totiž vůbec netušil, že lze nějaké předmanželské smlouvy uzavírat. Martin o nich však hovořil s obrovským zaujetím. Možná až příliš pozdě mi došel pravý důvod jeho nadšení. Vše mi secvaklo teprve tehdy, když mi po čase zavolaal, aby zjistil, jak jsem se rozhodl. Že by mi tu smlouvu sám osobně sepsal a dal by mi na ni dokonce slevu. Nevím proč, ale matně se mi přitom vybavila povídka Šimka a Grossmanna o školním výletu do zoo. Scénka, kdy kantor u pokladny vychytrale praví: „Nechci tu slevu zadarmo.“ Naneštěstí jsem se už ale o všem rozpovídal před Evou. Kdyby mi ji nezačala tak vehementně rozmlouvat, asi bych o žádné smlouvě dál ani neuvažoval. Ted' už ale začalo jít víc o prestiž než o nějaké pomyslné jistoty. Cosi jsem si tedy k předmanželským smlouvám nastudoval. V našem případě by to byla asi opravdu pěkná ptákovina. Jednou jsem už ale džina z láhve vypustil, tak jsem si ho začal hezky hýčkat. Pár dní jsme měli po večerech o čem diskutovat. Když pak nakonec rezignovaně prohlásila, ať si dělám, co chci, přestala mě nějaká přítroublá smlouva lákat. Posledním hřebíčkem do rakve mých „předmanželsko-smluvních“ úvah byl Martinův telefonát a částka, kterou bych mu i po oné slevě měl uhradit. Ješitnost mi sice nedala, abych dal Evě zapravdu, jen jsem jí to téma nějak přestal připomínat.

Předmanželské majetkové smlouvy! Cosi, co předchází generace u nás dlouhá léta neznaly. Zmiňuje se o nich až novela Zákona o rodině z poloviny roku 1998. Přesněji řečeno, na ni navazující změna Občanského zákoníku. Dle ní mohou manželé (smlouvou uzavřenou formou notářského zápisu) rozšířit nebo zúžit stanovený rozsah společného jmění manželů (SJM). Takto mohou manželé změnit rozsah majetku a závazků nabytých či vzniklých v budoucnosti, ale i majetků a závazků, které již tvoří jejich společné jmění. Ale i muž a žena, kteří se teprve chystají manželství uzavřít, mohou obdobnou smlouvou (uzavřenou opět formou notářského zápisu) upravit své budoucí majetkové vztahy.

Zároveň je ale třeba uznat, že institut předmanželských smluv je u nás zatím využíván opravdu jen výjimečně. Na vině je především chybějící

tradice. Bez ní se totiž partner, jenž se uzavření podobné smlouvy domáhá, stává a priori jaksi nevěrohodným. Adamův kamarád Martin má přesto v něčem pravdu. Skutečně jsou země, včetně Spojených států, kde podobné smlouvy nejenže tradici mají, ale navíc jsou považovány za celkem běžnou proceduru předcházející uzavření manželství. Zpravidla však jde o proces zcela autonomní, odehrávající se spíše mezi právníky než mezi samotnými snoubenci. I v těchto zemích jsou však předmanželské majetkové smlouvy věcí, která se týká pouze bohatší části populace. Pokud však o něčem podobném uvažuje tuzemec, měl by vždy pečlivě vážit, jakou formou podat partnerce či partnerovi svůj návrh. Poměrně účinný bývá poukaz na skutečnost, jaké výhody může někdy předmanželská majetková smlouva přinášet. Už jen tím, že se může týkat nejen budoucích zisků, ale také dluhů. Bez ní totiž zodpovědnost za ně neseme rovným dílem oba. Pokud tedy hrozí, že by se nám mohlo nezadařit (např. v podnikání), pak může být omezení či zrušení SJM nespornou výhodou.

- Předmanželským majetkovým smlouvám chybí zatím v našich podmínkách tradice. I proto je třeba tento institut volit se značnou rozvahou.
- Předmanželskou majetkovou smlouvou můžeme partnera také chránit. Například před našimi případnými budoucími dluhy.
- O předmanželské majetkové smlouvě bychom měli uvažovat v kontextu konkrétní ekonomické situace. Bylo by zřejmě absurdní, kdyby ji uzavírali dva nemajetní bezzemci.

BUDOVÁNÍ HNÍZDA ANEB DOMA, NEBO NA NÁVŠTĚVĚ?

Adam, 6. února 2003

Tak jsme se po řadě dalších peripetií před týdnem nakonec přece jen vzali. Dokonce bez smlouvy! Svatba se navzdory očekávání, jakož i proti vší logice, docela vydařila. Slavnostní oběd v úzkém kruhu rodinném vyzněl sice poněkud škrobeně, už proto, že šlo spíše o prapodivný útvar s mnoha zálivy a opuštěnými ostrůvky než o uzavřený kruh. Naštěstí však nikdo nikoho příliš okatě neurazil, naše matinky a tetičky si patřičně poplakaly, číšníci se snažili a po necelých dvou hodinách jsme mohli celou tu panoptikální sešlost bez výčitek svědomí a k úlevě všech rozpustit. Večerní neformální skotačení s přáteli bylo ale moc fajn. Jeden z nich provozuje penzion nedaleko Prahy; nejenže nechal připravit přímo lukulské hody, ale kdo chtěl, mohl tam i přespát. O to horší byl však, alespoň pro mě, následný návrat domů. Nikoli kvůli nějaké záłudné kocovině. Až cestou jsme totiž s hrůzou zjistili, že nám není vůbec jasné, kde že to naše „doma“ vlastně je. Já jsem celkem automaticky předpokládal, že u mě. Dva plus jedna, dokonce s lodžii, byť na sídlišti, je pro rodinu určitě mnohem vhodnější než nějaká mrňavá garsonka v centru. Jak se však záhy ukázalo, Eva si tím až tak jista nebyla. Prý by se u mě cítila stále jako na návštěvě. Že mi to přece už předem jasně signalizovala. Také by to měla strašně daleko do práce. Vždyť jsme se dohodli, jak ty dva naše byty směníme co nejdříve za jeden větší! Možná jsme o něčem takovém mluvili; rozhodně jsem si však ani ve snu nepomyslel, že bychom se měli stěhovat hned po svatbě. Trochu jsme se cestou pohádali a chvíli si pak každý ve svém bytě trucoval.

Eva, 6. července 2002

Nikdy by mě nenapadlo, že se pohádáme hned první den po svatbě. Vždyť jsme přece byli na všem jasně domluveni! Dokud jsem u Adama pobývala jen o víkendu, tak mi to opravdu nevadilo. Ale představa, že bych tam měla být den co den, mi přišla dost děsivá. Adam je tak trochu pedant, byť si zařídil hezky, to nemohu říci! Zároveň však trpěl doslova jak zvíře, kdykoli

jsem se v něm snažila cokoli změnit. Za ohrožující změnu považoval prakticky cokoli. Od pouhého přesunu vázičky z bodu X do bodu Y, vzdáleného cca 15 centimetrů od původního stanoviště. Až po jiný systém ukládání hrnečků do kuchyňské linky. A teď se mě všemožně snaží přesvědčit, že na začátku bychom mohli bydlet u něj a mou garsonku pronajímat. Ty peníze navíc by prý přece také nebyly k zahazení! Časem, třeba až by přišly děti, bychom si mohli pořídit něco většího. Jenže já nechci žít až „časem“, ale teď! Tak zle na tom rozhodně nejsme, abychom si nemohli dovolit investovat naše dva byty, třeba i pár set tisíc přidat, a nalézt si něco, co by už mohlo být definitivním řešením. A ne až někdy, až přijdou děti. Úplně nejraději bych měla malý domeček v dosahu MHD, nebo větší byt v hezkém prostředí. Adam se naježil a prohlásil, že to teď se mnou opravdu, ale opravdu nebude řešit, a odjel do své trucovny. Pak mi od něj ještě přišla SMSka, ať si najdu ve slovníku, co je to „mingle“. „Married but single“! Sice ženatí a vdané, ale single žijící. Ve světě prý poměrně rozšířený jev. Kvůli tomuhle jsem se tedy opravdu vdávat nemusela. Bylo mi ale jasné, že Adam první krok nikdy neudělá. Natolik jsem ho už znala. Tak jsem ho udělala já a po pár dnech se přece jen nastěhovala k němu.

„Vaše starosti na moji hlavu,“ říkají si nepochybně mnozí dnešní šedesátníci. Když se oni ve dvaceti či dvaadvaceti brali, řešili zpravidla mnohem onačejší problémy. Zda vzít zavděk azylem spíše u jeho nebo u jejich rodičů. A pak čekat spoustu let na zázrak v podobě vlastního bydla. Pokud byly podmínky jinak srovnatelné, jevílo se jako o něco méně náročné soužití s rodiči ženy. Už proto, že matka s dcerou mívaly zpravidla snáze slučitelné představy o běžném rodinném provozu než snacha s tchyní. A právě rodinný provoz byl jednou z oblastí poměrně četných střetů. Také riziko, že tchán bude žárlit na zetě, bylo nižší než případná žárlivost tchyně na snachu. Zvláště, když tchánovo oko rádo spočinulo, pokud mělo na čem, a snacha se doma pohybovala nejraději v odvážném negližé. O vícegeneračním soužití byla již sepsána mnohá učená pojednání. Nikdo nás však zatím, bohužel, nevybavil dostatkem teoretických znalostí a praktických zkušeností pro volbu mezi dvěma vlastními byty. Podobně jako Adam s Evou míváme většinou tendenci setrvat v tom svém. Jako bychom intuitivně tušili, že tak na dlouhou dobu získáváme výhodu „domácího hřiště“. Včetně „domácích diváků“ v podobě sousedů. Což je sice pravda, ale raději bychom prosazení